

DELAVSKA POLITIKA

Uredništvo in uprava:

Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326.
Podružnice: Ljubljana VII, Zadrugi dom — Celje, Delavska
zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Del. dom.
Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Izhaja vsako sredo in soboto.

Naročnina za Jugoslavijo znaša mesečno 10 Din, za ino-
zemstvo mesečno 15 Din.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene
delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. De-
bela tiskana beseda stane Din 1.— Malih oglasov trgovskega
značaja stane beseda Din 1.— V oglasnem delu stane po-
sitna enostolpna vrsta D. 1.50. Pri večjem številu objav popust.
Čekovni račun: 14.335. — Reklamacije se ne frankirajo.

Štev. 100.

Sreda, 14. decembra 1932.

Leto VII.

Ravnopravnost Nemčije priznana. Na konferenci petih velesil v Ženevi se je 11. decembra dosegel sporazum v vprašanju priznanja ravnopravnosti Nemčije glede oboroževanja. Sprejeta je bila skupna izjava, ki pravi, da se priznava principijelno vsem članicam društva narodov ravnopravnost v oborožitvi, torej tudi onim državam, ki so se morale po mirovni pogodbi razorožiti. Ravnopravnost naj se doseže ne s povečanim oboroževanjem razoroženih držav, temveč potom dogovornega in postopnega razoroževanja onih držav, ki so trenutno bolj oborožene. Dokler se to vprašanje na posebni konferenci ne reši, se zavežejo vse države, da medsebojnih sporov ne bodo reševale s silo. Razorožitvena konferenca, katere se bo udeležila sedaj tudi Nemčija, bi se imela sestati koncem januarja ali začetkom februarja. Informirani krogi pa zatrjujejo, da se bo izdelal samo nek začasen dogovor, razorožitvena konferenca sama naj bi se pa odgodila do leta 1936. — Pravica ima vedno težak porod.

22.000 steklarjev na Čehoslovaškem popolnoma nezaposlenih. Na Čehoslovaškem je okoli 35.000 steklarskih delavcev, od katerih je nad 24.000 organiziranih. Nedavno se je vršila anketa o položaju steklarskega delavstva na Čehoslovaškem. Strokovne organizacije so po poročilih na tej anketi nezaposlenim članom v letih 1930—1932 izplačale 46,5 milijonov Kč podpore (organizacije 10,5 in država potom organizacij 36 milijonov), kar znaša v naši valuti okroglo 80 milijonov Din. Na tej anketi se je ugotovilo tudi, da je 22.000 steklarjev popolnoma brez posla. Anketa je zahtevala uvedbo 40-urnega delovnega tedna in znižanje carin ter sklenitev novih boljših trgovinskih pogodb.

Bolgarija ognjišče balkanskega požara. V Bolgariji so prav svojevrstne politične razmere. Bolgarska vlada ne more in noče napraviti konec političnim umorom in obmejnemu izpadom na jugoslovansko, grško in rumunsko ozemlje, ker ima organizacija makedonstvujočih vedno svoje zagovornike tudi v vladi. Jugoslovanska in rumunska vlada sta protestirali v Sofiji. Protestu sta se pridružili tudi Francija in Anglija, potom svojih poslanikov v Sofiji. Poslanika sta zahtevala, da napravi bolgarska vlada konec divjanju makedonstvujočih, ki ogrožajo mir na Balkanu, sicer bo morala francoska in angleška diplomacija Bolgariji odreči vsakršno pomoč. Bolgarska vlada naj se sporazume z jugoslovansko vlado, da se gibanje skupno zatne, da ne bo trpel ugled Bolgarije. Če se to ne izvrši, se izvede mednarodna preiskava.

Hitler je prevzel sam vodstvo fašistične stranke namesto Strasserja. Izdal je razne ukaze o izpremembi vodstva, zaprisegel vse poslance k neomahljivi zvestobi. Hitler izjavlja, da hoče vesti stranko k večji udarni sili. — To je vse lepo. Toda sedaj, ko izgublja politična tla, bo težko toliko dvignil udarnost svoje stranke, da bi je ne odtehtale pesti drugih naraščajočih strank.

Schleicherjeva vladna izjava, oziroma program nove vlade. Kanceler Schleicher ni povedal programa svoje vlade na sejah državnega zbora, ki so se vršile minuli teden, marveč ga razglasi šele jutri s svojim govorom po radiu.

Volitve delavskih zaupnikov.

Meseca januarja se bodo vršile nove volitve delavskih (obratnih) zaupnikov. Naj naše strokovne organizacije poskušajo izvesti te volitve tako, da bodo volitve dale res zadovoljiv rezultat, da bodo izvoljeni najboljši, najzavednejši in najodločnejši od najboljših, najzavednejših in najodločnejših članov strokovnih organizacij.

Poudariti pa hočemo še sledeče: Način volitev naj bo tak, kakršen je bil lani in ista navodila, kakor lani, veljajo tudi za letos.

Čl. 1. Navodilo za volitve delavskih (obratnih) zaupnikov OMOGOČA, da se vrše volitve BREZ VSEH FORMALNOSTI na način, kakor ga SPORAZUMNO določijo delodajalci in zainteresirane strokovne organizacije. Na tak sporazumno določen, poenostavljen postopek morajo PRISTATI TRI PETINE v obratu zaposlenega delavstva. V vseh obratih, kjer je mogoče doseči skrajšan volilni postopek, NAJ SE UVELJAVLJA načeloma skrajšan volilni postopek. IN TO SE NAJ DOSEŽE ŽE SEDAJ, V DECEMBRU.

Novo pri tem je to, da se lahko voli zaupnike po skrajšanem volilnem postopku v manjših in srednjih obratih na skupnem zborovanju vseh delavcev obrata.

Vsa podrobna navodila so objavljena v »Delavcu« št. 23 z dne 10. t. m. Če bi pa komu še ne bilo kaj jasno, naj se obrne na Strokovno komisijo, ki mu bo takoj odgovorila.

Skrbite, da bodo volitve povsod izvršene in da bodo izvoljeni zaupniki, ki bodo v celoti predstavljali voljo strokovno organiziranega delavstva.

Razprava o uradniškem zakonu v Narodni skupščini.

Tolmačenje § 110 uradniškega zakona, uradniške stalnosti ni.

V ponedeljek, dne 12. t. m., je Narodna skupščina razpravljala med drugim tudi o zakonskem predlogu, ki se nanaša na uradniški zakon.

Po poročilu poročevalcev odbora je govoril pravosodni minister Maksimović, ki je izjavil, da je smisel uradniškega zakona tak, da uradniške stalnosti sploh ni. Ustava določa glede sodnikov, da bodo sodniki dobili stalnost šele po preteku petih let od dneva, ko je bila objavljena ustava. Tudi napram ostalim uradnikom se danes uveljavlja stalnišče, da nimajo stalnosti. S tem v zvezi se vnaša v sistem kaos itd.

Nekateri poslanci narodnega kluba so se izjavili proti takemu zakonskemu predlogu, ker če bi se tak

uradniški zakon sprejel, se bo uradništvo korumpiralo in se bo moralo klanjati vsem od zadnjega pa gori do ministra. Denuncijantstvo bo pa še bolje cvetelo.

K predlogu je govoril tudi narodni poslanec Milutinović ki se je pohvalno izrazil o predloženem zakonskem osnutku ter dejal: »Zakonski predlog je dober, ker imamo tudi mi kmetje pravico, da enostavno poženemo hlapca, če ne dela, kakor mora. In kdor ne dela, kakor je treba, naj se ga napodi!«

Pri glasovanju je bil zakonski predlog uradniškega zakona s 144 glasovi sprejet. Proti je glasovalo le 10 poslancev.

Razorožitvena konferenca šele 1936?

Nemčija se bo zopet udeleževala sej o razorožitvi.

Konferenca velesil v Ženevi je priznala Nemčiji vojaško enakopravnost, vendar pod pogojem, da bo to enakopravnost izvajala v okviru in sistemu mednarodne varnosti.

Nemčija se zato vrne na konferenco. Dalje so velesile izjavile, soglasno z vsemi evropskimi državami, da v nobenem primeru ne bodo skušale rešiti s silo kak sedanji ali bodoči spor med pogodnicami. Pet

velesil je pripravljenih sodelovati tudi z drugimi državami na konferenci. Čimprej se sestavi konvencija o bistvenem znižanju oboroženosti in o omejitvi oboroževanja, v kateri bo predvidena možnost nadaljnjega omejevanja oborožitve.

Nadaljnja posvetovanja glede konvencije se bodo vršila koncem januarja, konferenca pa utegne biti šele l. 1936.

Razkol med nemškimi fašisti.

Strasser proti Hitlerjevi politiki terorja.

Slamnata stranka Hitlerjeva kaj naglo propada. Nazadovala je pri brunšviških deželnozborskih volitvah in sedaj je nastal v njej razkol, ki ga vodi Strasser in njegovi prijatelji proti Hitlerjevemu terorju, kateremu očitajo nesposobnost. Strasser se je umaknil za več tednov iz političnega življenja, kakor pravi, toda z njim pojde več pomembnejših voditeljev, ki bodo skušali izpremeniti taktiko stranke, kar pomeni razkol.

Nemški državni zbor odgoden.

Nemški državni zbor je rešil več točk dnevnega reda. Vlada je dobila pooblastilo, da ukine nekatere so-

cialnopolitične naredbe proti delavstvu. Sprejet je bil tudi popolnoma nezadostni amnestijski zakon. — Nato je bil državni zbor odgoden.

Nemški fašisti v državnem zboru.

Soc. dem. »Vorwärts« v Berlinu pravi, da nacionalni socialisti med tridnevni zasedanjem državnega zbora niso podali nobenega dejanskega parlamentarnega predloga niti ne odklanjali Schleicherjeve vlade oziroma njega kot kanclerja. Tudi niso ineli poguma, da bi se bili odkrito izrekli za novo vlado.

Da, tak je pač običaj takih »narodnih« delavskih strank.

Kapitalizem je povsod enak

ali stavka rudarjev na Španskem.

V stari španski provinciji Asturiji stavka okoli 30.000 premogovnih rudarjev. Stavka je povsem strokovna in gospodarska borba proti premogovnim podjetnikom, ki jo vodijo šolani in disciplinirani rudarji. Tretji teden že traja stavka. Stavka je prav svoje vrste. Rudniški posestniki hočejo s pritiskom na delavce prisiliti vlado, da odkupi 400.000 ton premoga na zalogi po zvišanih cenah.

Pojasnila o tej stavki prinaša »Arbeiter-Zeitung« z dne 19. novembra t. l., ki jih je dal sodrug Fabra Ribas, v katerih pravi v glavnem naslednje:

Odkar je Španija republika, je to prva resnejša stavka že zaradi tega, ker je niso izzvali sindikalisti, marveč socialistične strokovne organizacije: stavka asturskih rudarjev. — Asturija ima največ premogovnikov v republiki in bi lahko preskrbovala vso Španijo s premogom. Že več tednov so podjetniki in delavci intervenirali pri vladi, da odkupi 400 tisoč ton premoga v skladiščih. Podjetja so grozila, da sicer ustavijo rudnike oziroma uvedejo delno zaposlenje. Strokovne organizacije so pa zagrozile s stavko.

Vlada je prevzela končno 46.000 ton premoga za železnice, da se od strani najhujša sila. Do nadaljnjih dogovorov pa ni prišlo, ker so bile ravno deželnozborske volitve. Podjetniki so zaradi tega izjavili, da delo omeje, dokler ne bo prodan ves premog, in so nekatere obrate ustavili, v drugih pa samo deloma obratovali. S tem je bilo 600 delavcev brez kruha, del delavcev pa je zaslužil le še dve tretjini svojih prejšnjih prejemkov.

Strokovna organizacija v tej nevarnosti za 600 delavcev in ostale asturske rudarje, ki so v principu tudi prizadeti, ni vedela drugačne obrambe, kakor da je oklicala splošno stavko svojih članov. Delavstvo vidi v groznji podjetnikov poskušano izsiljevanje napram vladi in delavcem z namenom, da nasilno poviša cene premoga, čemur se je vlada doslej odločno upirala.

Položaj španskega rudarstva res ni cvetoč. Uvoz angleškega premoga mu močno konkurira, domači plavži so morali zaradi krize znižati svojo produkcijo za 20% in je zato poraba premoga manjša. Svetovna kriza se čuti naravno tudi v španski premogovni industriji.

Kljub resnemu položaju zahteva delavstvo v svojem stavkovnem oklicu zato tudi le: Polno zaposlitev šest dni. S to zahtevo je 30.000 rudarjev v Asturiji stopilo v stavko. Ni še gotov izid te stavke; odločalo ne bo o njej razsodišče, ampak predvsem vlada republike.

Dejanska ustavitve obratov pa ni nič drugega kakor pritisk rudniških industrijev na sedanjo vlado. Pravkar bo namreč obravnaval španski parlament zakon o obratnih svetih, ki bo dovoljeval ostre ukrepe in celo razlastitev industrijskih obratov, ki bi jih podjetniki slabo vodili. Vladna kriza ali izprememba vlade bi morala utegniti, tako si mislijo kapitalisti, vendar še onemogočiti sprejem tako ostrih določb v novem zakonu. Stavka 30.000 rudarjev odgovarja na to zahtevo: španski delavec se pa ne da pognati v kozji rog in vlada tega tudi ne bo storila.

Nameni podjetnikov ne bodo uspeli. Ta stavka, ki jo vodijo disciplinirane in šolane socialistične stro-

kovne organizacije, je prva resna stavka v republiki, ter le potrjuje besede sohr. Fabra Ribasa: »Španija se ne nahaja v krizi propadanja, marveč kvečjemu v krizi rasti in dviga.«

Opozoriti moramo ob tej priliki še enkrat na naša velika delavska gibanja. Pri nas se vrše katastrofalne redukcije plač in delavcev v premogovni industriji že več let; na Japonskih je bil obrat ustavljen in delavstvo reducirano; isti proces smo imeli v steklarski industriji. To so največji in najvidnejši zgledi. Pri nas ni šla borba proti kakemu novemu delavskovarstvenemu zakonu ali proti kontroli nad industrijo, ker tega vlada ni zahtevala. Šlo je le za to, da se izkoristi domači denarni trg v prid inozemskega kapitala in v škodo domačih financ ter da se obenem cene blagu zvišajo, mezde delavstvu pa znižajo. V vseh teh primerih je kapitalizem tudi pri nas tiral delavstvo v obup, zapiral tovarne, ga silil, da intervenira pri vladi in drugod njemu v prid.

V tem oziru je torej mednarodni kapitalizem povsod enak. Vse mora v borbo za njegov — profit, pa naj bo na Španskem ali pa kje drugje. Tu mora delavstvo imeti svoj princip!

Hitler kot voditelj „delavske stranke“.

Nikdar več proti industrijskim baronom.

Te dni bo tri tedne, kakor poroča meščanski list »Welt am Montag«, ko se je Hitler pogajal z dvema pooblaščenca porenko-vestfalskega premogovnega kralja drja. Silverberga, in sicer z njegovim zasebnim tajnikom dr. Meynenom in dr. Meuterjem. Razgovor je trajal nad eno uro. Hitler je po svoji naravi tajil razgovor skoraj dosledno, kar so tudi posredovalci želeli, zakaj hoteli so vedeti le njegovo mišljenje. Ko so posredovalci odhajali od njega, so izjavili odkrito, da Hitler »sedaj že pozna meje svoje politične moči«.

Hitler se je, kakor je zvedela »Welt am Montag«, ko je bil zadnjič v porurškem revirju, pogajal tudi z generalnim direktorjem Reuschem.

Opravičeval se je v razgovoru, da je njegova stranka podpirala stavko, češ, da je bilo takrat silno radikalno razpoloženje in je to stranka morala izrabiti. Za vse industrijsko ozemlje pa je izrecno obljubil, da »narodna« socialistična stranka ne bo več podpirala enakih stavk.

Rudniški magnati so mu sigurno zopet obljubili — denar. Taka je »narodna in socialistična« delavska stranka! Kšeft!

Vilko Ivanuša:

Povest o Anici in njenem sinu.

Leta so tekla.

Anica se je z vsakim dnevom razvijala v vse bujnejše dekle. Nežna mala prsa so postajala z vsakim dnevom bolj plastična. Oči so dobile nek poseben žarki sijaj, in več se ni hotela tako prešerno igrati z malim Rudijem, kakor nekoč. To spremembo je opazil posebno velecenjeni gospod Vladimir Štrban, veletrgovca. Anica je instinktivno čutila, da jo nekaj časa sem nekako drugače ogleduje in trudila se je, da se tem pogledom skrrije.

Prej mu je morala vsako nedeljo vedno vezati kravato. Ker je bila majhne rasti, se je vzpenjala na prste in se tako nehote naslonila na milostljivega gospoda Štrbana. Ali sedaj tega ni hotela več delati. Bala se je njegovega obnašanja. Ko je zadnjičkrat vezala kravato, je gospod Štrban čutil na sebi dotik mladega in nedotakljivega telesa, čutil je na svojih prsah popje njenih vedrih prsi. In ta zdrav vonj telesa so goltali njegovi živci in ga pijanili. Odšel je takrat ves zasoplen ven in v vizijah

Doma in po svetu.

Za skrajšanje delovnega časa. Mednarodni urad dela v Ženevi je povabil vse države na dan 10. januarja 1933 na posebno predkonferenco, ki naj bi razpravljala o skrajšanju delovnega časa v svrhu omiljenja nezaposlenosti. Razprava se bo tika la predvsem industrije, rudarstva in delovnega časa nameščencev. Uspehi te konference bi se predložili bodoči mednarodni konferenci dela in najbrže tudi svetovni gospodarski konferenci. — Zdi se nam, da so take predkonference prazne. Mednarodni urad dela naj izdela konkreten predlog in naj porabi vso svojo avtoriteto, da doseže praktičen uspeh. Države rade konferirajo, sklepajo pa ne proti interesom, ki jih zastopajo.

Konferenca male antante. Dne 15. t. m. zboruje v Beogradu konferenca zunanjih ministrov male antante. Zunanji ministri se bodo posvetovali o aktualnih mednarodnih vprašanjih, predvsem o razorožitvi in vzhodnoevropskih reparacijah, kakor tudi o politiki Italije in dogodkih v srednji Evropi.

Odpust delavcev pri KDE. Kranjske deželne elektrarne so te dni odpustile oz. poslale na brezplačen dopust 28 pomožnih delavcev domačinov, ki so bili zaposleni pri raznih pomožnih delih in vzdrževanju naprav ter vodov. Vzrok odpusta je po navedbi KDE pomanjkanje denarja pri elektrarnah, pravi vzrok je pa menda izjava nekoga, da ta partija 28 delavcev ni potrebna. Vendar omenjamo, da je bila vsa ta partija že skoro 15 let vedno zaposlena in je imela vedno dovolj dela, naenkrat je pa ni treba... Odjemalci toka od KDE v Završnici, ki poznajo razmere, se pa le bojijo, da ne bi zdaj, ko je zapadel sneg in ne bo zadostnega števila delavcev za popravila in čiščenje na razpolago, ostali zaradi tega odpusta lepega dne brez luči. Čuditi se je tudi, kako so KDE dobile denar za nastavitve novega višjega uradnika, ki stane morda toliko, kakor onih 20 delavcev skupaj, za te delavce ga pa nimajo... Postavila jih je pred zimo na cesto.

Ju-ju-bilej! Skoraj se ne upam povedati. Tihi jubilej! Pa vsaj moj jubilej nikogar nič ne briga. Nobene slavnosti nobene vstopnine, nič nič, samo jubilej je. Dne 12. decembra 1912 se nas je zbralo nekaj sodruživ in sodrugov, pa smo rekli, da bi bilo pri nas potrebno abstinentno gibanje. Sklenili smo, da ustanovimo abstinentno skupino. Jaz, budalo, sem smatral to vprašanje prav resno. Zgled je največ vreden, sem rekel. In tako sem ostal abstinent do dvajsete obletnice prvega prijateljskega abstinencnega sestanka. Smešna dvajsetletnica! To ni jubilej! Jubilej, tihi jubilej je samo za-

me, ker sem od one skupine vztrajal dvajset let v popolnem vzdrževanju alkohola. Svojevtrsten jubilej je to zato, ker sem sam vzdržal. Zgodovinsko važno ni, kdo so bili ustanovitelji abstinentne skupine, ki se je takrat tako slabo obnesla. Resnica pa je, da imamo tudi pri nas že mnogo sodrugov in sodružic, ki so abstinenti. V državi imamo tudi abstinentna gibanja, toda ta gibanja so vse premalo zajela nas, naše delavstvo. V strokovnih organizacijah, v vsem delavskem gibanju bi se moralo temu vprašanju posvečati več pažnje. Navadno se ljudje izgovarjajo, da imajo tak posel, ali da prihajajo v družbo, kjer se ne morejo alkoholu ogniti. Iz lastne izkušnje pa vem, da me še nikdar nihče ni silil, češ, moraš piti, ko sem mu povedal, da sem abstinent. Pogosto sem bil v družbi vinjenih ljudi, a tudi ti so mi pritrtili in se mi večinoma potoževali, kako bi bili srečni, če bi se mogli zdržati pijančevanja. Kdor navaja ovire, uganja farizejstvo, ker ovir ni, samo trdne volje je treba. — Čitatelji, tega nisem napisal Vam: samo sam zase sem sanjal. In če se hočete posmehovati mojemu jubileju, mi bo tudi prav. Zanima me samo še, če je pri nas še kaj abstinentnih jubilarov po deset, petnajst, dvajset let in več in pa to bi še rad vedel, koliko jih bo zopet čez dvajset let. Vi, mlajši, se pa zgenite! Vem, da sveta ne bo ste kar na kratko premodelirali, ker je ustvarjen iz precej slabe ilovice, toda korakoma, po peščici — razuma vlivajte v motne glave jasnosti. Trezen delavec je tudi boljši in zanesljivejši sobojevnik — to veste še od raznih »goljaževih« volitev. — Samo ta opomin naj spremlja tihi jubilej brez godbe in vstopnine. Opomin zame in za Vas! Družnost! Jubilant.

Kako izvajajo agrarno reformo. Še dandanes ima v Sloveniji 205 veleposesnikov, ki so povečini tuji graščinski gospodje, 130.000 ha gozda. Ker presega njih površina določeno mejo, spadajo tudi ti gozdovi pod agrarno reformo. Iz vrst JRKD imenovana komisija, ki naj bi to razlastitev izvedla, pa je pustila veleposesnikom več gozda, kot določa zakon. Od 130.000 ha gozda je določila za razlastitev le 31.000 ha in s tem prikrajšala agrarne interese, naše največje siromake!

Kakor sem, tako tja. Dunajski gospodarski krogi so precej vznemirjeni radi vesti jugoslovanskih listov, da namerava naša vlada ustavititi vse štipendije in vsa izplačila dijakom, ki študirajo na inozemskih univerzah. S tem bi bilo 800 dijakov, ki študirajo na Dunaju, prisiljenih, da se vrnejo v domovino, kar bi zla-

Ali si že poravnal naročnino? Ako še ne, stori takoj svojo dolžnost!

sti hudo občutile dunajske dijaške gospodinjne in menze. Radi tega naprošajo prizadeti dunajski krogi avstrijsko vlado, naj intervenira pri jugoslovanskih oblastvih, da se ta namera ne izvrši. Prepoved javnim nameščencem, da ne smejo potovati v inozemstvo, ukinitvev izplačevanja pokojnin našim upokojencem, ki se mude ali žive v inozemstvu, splošno otežkočenje potovanja izven mej države radi deviznega prometa, vse to so členi ene same verige, ki nas vedno bolj tesno ovija in vedno bolj loči od sveta, kar pa nikakor ne bo prineslo tistih uspehov, ki si jih od tega morda kdo obeta, kajti današnji svet je zgrajen na formuli: »Kakor meni, tako tebi, kakor sem, tako tja.« Nehote se človek pri tem spomni tistega oglarja, ki je brez uspeha mašil svojo kopo, iz katere mu je vedno uhajal zrak in plamen. Komaj jo je na eni strani zamašil, se je že pojavila luknja na drugi strani.

Ali je Bled tudi žrtev krize? V listih čitamo oglase, v katerih prodaja znani blejski veleposesnik Ivan Kenda menda večino blejskih znamenitosti. Čujmo: Blejsko jezero, blejski grad, grajsko kopel, Rikli, Parkhotel, Hotel Evropa, kavarno »Kasino«, poštno poslopje, Ribič, gospodarska poslopja blejske in savske pristave, obrežne, stavbne, gozdne in druge parcele, čolnarske, kopalniške in ribiške pravice. Vse to je bilo združeno v njegovih rokah in zdaj prodaja to iz proste roke, prisiljen od poravnave, v kateri se menda nahaja. Tu na Bledu, ki velja za kopalniško in izletniško mesto, bi se moralo že skrbeti za to, da bi glavne stvari ne bile last posameznikov, ki potem kujejo iz tega kapital in včasih lahko delajo tudi bistvu krajev težave. Zlasti bi naj to veljalo za jezero samo. Ne vemo, kako se bo ta stvar končala, vsekakor pa bi bilo treba paziti na to, da ne bodo inozemci postali neomejeni gospodarji vsega. Če v gotove zgradbe prinesejo svoj kapital bodi, ali glavne točke naj ostanejo v rokah domačinov. Vsekakor pa je blejska prodaja znamenje časa.

Mednarodni strokovni kongres. Vodstvo mednarodne strokovne zveze sklicuje šesti redni mednarodni strokovni kongres v Bruselj dne 30. julija do 3. avgusta 1933. Dnevni red: 1. otvoritev in pozdravi; 2. volitev mandatne in drugih komisij; 3. poročila (o delovanju skupne razorožitvene komisije, finančno in kontrol-

Zimsko blago

kupite najbolje in poceni samo v

J. Trpinovem bazarju

preživljal vse sladostrastne momente, ki bi jih doživel, če na Anici izpolni svojo željo.

In neko nedeljo se je to zgodilo. Gospa Helena je odšla z malim Rudijem nekam na obisk. Doma je ostal gospod Štrban, ker ga je bolela glava. Anica je pospravljala. Gospoda Štrbana je naenkrat nehala boleti glava in začel se je oblačiti. Poklical je Anico, da mu zaveže zopet kravato. Obotavljala se je, a vendar je šla. Morala je. Ko mu je začela vezati, se je fin in vedno spoštljiv obraz gospoda veletrgovca spremenil. Kri mu je šinila v obraz, oči so mu divje lesketale in stopile z jamic. Ko ga je Anica vsa prestrašena vprašala, če mu morda ni slabo, se je ves divji vrgel na njo. Branila se je, jokala, prosila, ali vse zaman. Seksualnosti gospoda dobrotnika Štrbana je bilo zadoščeno. Mlado in ubožno dekle je moralo podleči njegovi pohoti.

Anica v prvem hipu pravzaprav sama ni znala, kaj se je zgodilo z njo. Bila je vsa preplašena. Čutila je samo, da jo je gospod strašno ponižal, da jo je osramotil. Jokala je. Gospod dobrotnik je postal sirov.

— Kaj hudiča se sedaj cmeriš? Saj že tri leta zastoj žreš moj kruh?!

To jo je užalilo v dno duše. Na mizi je bil nož. Zgrabila ga je. Hotela si ga je zabosti v razgaljena prsa. Odvzel ga ji je. V tem je na vratih pozvonilo. Naglo se je oblekla in šla odpirat. Bila je gospa Helena z malim Rudijem. Gospod Štrban je ves raznežen objel svojo milo zakonsko soprogo in božal svojega dragega otroka.

Meseci so potekali. Anica ni bila več vesela. Kakor da ji je zamrl na ustnih smeh. V nji je tlela neozdravljiva bolečina: sramota, ponižanje. A v njej se je razvijalo novo bitje: človek trpljenja.

Gospa Helena se je večkrat čudila njeni spremembi. Gospod Štrban si je vedno sedaj sam vezal kravato. Po gotovem času so se začeli opaziti znaki nosečnosti. Obraz je izgubil zdravo barvo, postal nekako rumen in pegast. Lepe oblike Aničinega telesa so se deformirale. Pogled je bil truden, izmučen. Korak težak in negotov. Ljudje v soseščini so marsikaj šepetali. Nekega dne je to spremembo opazila tudi gospa Helena. Pobledele je in hladen znoj jo je oblijal. Komaj je zajecjlala:

— Anica, kaj se je zgodilo? Anica, kakšna sramota...!

Anica je zaplakala.

— S kom, Anica, kdo je bil?

Teško ji je bilo povedati. Kako naj pove? Ali vendar...

— S silo se je zgodilo! Vaš gospod soprogo...

Milostljiva gospa je okamenela. Bila je kakor da umira. Oči so zakrvavele, ustnice od jeze drhte! Z nekakšnim nenaravnim krikom se je vrgla na Anico.

— Nesramnica ničvredna! Ti si se torej vlačila z mojim možem! Svinja! To je hvaležnost, da sem se toliko let brigala za te, da nisi poginila od gladu! Marš odtod, ničvredna! Kurva, na ulico, kamor spadaš!

In padali so udarci in psovke na ubogo dekle, ko jo je srce peklo od bolečine. Prepustila se je besnosti gospe, ki je podlost svojega moža kaznovala na nji.

Zbežala je na ulico. Blodila je po mestu, kakor znorela. Brez cilja. Zrušila se je na cesti.

Bolnica. Porod. Malo dete.

Krstili so ga Slavko.

Po nekaj dnevih so jo odpustili iz bolnice. K staršem ne more.

In tako blodi v neko nepoznano dalj. Za srečo...

(Dalje prihodnjič.)

no); 4. gospodarstvo po načrtu in zahteve strokovne internacionale; 5. socialnopolitične smernice mednarodne strokovne zveze; 6. poučni in izobraževalni program mednarodne strokovne zveze; 7. izprememba pravil.

Nazadovanje fašističnih strokovnih organizacij v Italiji. Po italijanskih poročilih je število članov prisilnih fašističnih strokovnih organizacij od 1. januarja do 1. julija letos silno nazadovale. Podjetniške (ki jih je Mussolini tudi uvedel) so nazadovale v tem času od 1.163.472 na 1.040.087, delavske pa celo od 3.732.930 na 2.413.866. Delavske organizacije so potem takem nazadovale za več nego 1.300.000 članov. — To je znak — vzornega sistema in zadovoljstva s — fašizmom, ki je v desetih letih že izgubil vsakršno moralno pravico do obstoja in vladanja.

Proti točilnicam. Soc. dem. poslanca Nečas in Jurnečkova sta vložila spomenico na ministrskega predsednika čehoslovaške vlade, da se preveč množe točilnice v državi. Leta 1918 jih je bilo v državi 50.000, sedaj jih je že 70.000, čeprav je prebivalstvo naraslo le za 10 odst., do čim so se točilnice alkohola pomnožile za 40 odstotkov. S tem se ogroža eksistenčna možnost obrti in daje preveč prilike zapravljanja. V državi se nahajajo tajne žganjekuhe, ki tihotapijo svoje izdelke zlasti v slovaške pokrajine. Žganje se prodaja tudi mladini. Treba je uvesti preiskavo, omejiti koncesijo in izvajati kontrolo.

V Lübecku v Nemčiji je bil zopet izvoljen za župana socialni demokrat Löwigt, čeprav so ga nemški nacionalni socialisti hoteli vreči.

Rezultati francosko-ruskega zblizanja. Sovjetska vlada je pri francoskih industrijskih krogih v Parizu naročila za 300 milijonov frankov raznih strojev.

Amerika namerava priznati sovjetsko vlado, čim bo novi predsednik Roosevelt prevzel posle. Tozadavni, še zaenkrat neuradni razgovori, se že vrše.

Slovenski delavci žrtve ameriških policijskih metod.

Delavcu, ki se bori za svoje pravice, ni nikjer v Evropi dobro in največ takih nepamirljivih borcev za pravico tragično konča. A motil bi se, kdor bi mislil, da je v tem demokratična in svobodoljubna Amerika kaj boljša. Da romani Uptona Sinclairja »100%«, »Jimie Higien« itd.) niso izmišljotina, nam dokazujejo razna poročila, ki se kljub cenzuri tuintam vtihotapijo iz Amerike v svetovno časopisje. In končno smo dobili tudi mi Slovenci svoje mučnike ameriških policijskih metod. — Pred kratkim so v Peoriji slovenskega delavca Martina Viranta policaji ponoči dvignili s postelje in ga odgnali. Šlo je za nek zločin, pri katerem je bila tudi policija precej kompromitirana. In da bi sebe rehabilitirala, so policijski organi rabili nekoga kot krivca, kateremu bi celo afero lahko naprtili in sami sebe postavili v gloriozo zaščitnikov javnega reda. Za to se jim je zdel najprimernejši izseljenec, o katerem so smatrali, da se ne bo nihče zanj zavzel. Ker Viranta po aretaciji le ni bilo domov, so ga domači tretji dan šli iskat. Le s težavo in po večkratnih intervencijah so jim povedali, da je v zaporu umrl. Truplo pa jim niso pokazali. Po energičnem nastopu vplivnejših oseb se je dosegel ogled trupla, na katerem so se pa poznali sledovi strašnih mučenj. Da bi policijski organi dosegli od Viranta priznanje dejanja, ki ga sploh ni storil, so ga podvržli zloglasnemu »zasliševanju tretje stopnje«, ki v svoji rafiniranosti prekaša celo nekdanjo špansko inkvizicijo. Virant je v strašnih mukah izdihnil v rokah svojih mučiteljev. Vsa slovenska ameriška javnost se je vzdignila in zahteva kaznovanje povzročiteljev Virantove smrti. Preteklo pa je od takrat že mnogo tednov, pa se nihče ne zgane. Oblast se roga vsem pro-

A. T.

Knjige Cankarjeve družbe

zaslužijo letos posebno pozornost. Odboru gre vse priznanje, da je kljub velikim oviram, ob katere je zadel ne po svoji krivdi, ne le izdal knjige pravočasno, temveč, da je tudi med predloženimi rokopisi znal tako srečno izbirati. Gotovo ni nikogar med naročniki, ki bi ne bil z letošnjim knjižnim darom Cankarjeve družbe nadvse zadovoljen, tistim pa, ki so jim te knjige trn v peti, pa itak niso namenjene. Da so knjige res dobre in da popolnoma ustrezajo svojemu namenu, pa dokazuje najbolj vris in psovnanje v taboru nasprotnikov.

KOLENDAR je letos sicer za par listov tanjši kakor prejšnja leta, zato pa je vsebina tembolj tehtna in izbrana; glavni del zavzema **Talpin članek o Karlu Marksu**, prigodom 50 letnice njegove smrti, ki jo bomo praznovali 14. marca prihodnjega leta. Opisuje nam dobo, v kateri je Marks živel, njegove sodobnike in sobojevnike, postanek njegovih del in polemičnih spisov, njegov razvoj od idealističnega do znanstveno-materijalističnega filozofa. Članek je za naše delavstvo velike informativne važnosti, ker mu je dosedaj manjkalo o tem predmetu poljuden spis. Je obenem dober uvod k »Svobodni« izdaji Marksovega »Kapitala«. Članek ponazaruje redke historične ilustracije, zlasti one o pariški komuni. **J. Klčar je prispeval članek o »Rojstvu industrijskega veka«** v početku 18. stoletja, ki je zelo poučen in poljudno sestavljen. **Kardelj Edo nam s svojim člankom »Standard Oil Company«** posveti za kulise ameriškega velenkapitala, ki je danes že ves svet zavil v svojo mrežo in predstavlja stalno nevarnost za svetovni mir, kar zlasti zadnje dni dokazuje petrolejski konflikt med Anglijo in Perzijo. **P. Volkač je prispeval izvrsten članek o »Postanku in razvoju sveta«**, ki je sicer ne krije s cerkveno dogmo, odgovarja pa značajno in človeškemu razumu. Da imamo take članke v šolskih učnih knjigah, bi bilo mnogo manj neumnosti na svetu. **Fabiusa »Teritorialna razdelitev Sovjetske unije«** nas seznanja z notranjo politično in nacionalno ureditvijo mogočne države, ki nam je še danes knjiga s sedmimi pečati. Če bi tudi drugod po svetu imeli več razumevanja za nacionalitetni federalizem, bi bila kmalu lahko vsa manjšinska vprašanja likvidirana. **J. Petejan nam pripoveduje, kako je bilo »Pred 25 leti v Polju«**, ko so ustanovili tam prvo delavsko izobraževalno društvo. V pripovednem delu so zastopani **Ilja Ehrenburg s »Pipo miru«**, ki nam preročujo blazno nesmiselne vojne, **Vladimir Lidin z »Modrim rumom«**, oba v prevodu Talpe, **Tolstojev črtica »Vera«** v prevodu Cvetka Kristana, **Joža Pahor s skico »Dva moža«**, ki opisuje herojski konec Gušetiča, enega izmed vodij slovensko-hrvaškega kmečkega upora leta 1573. in **Angela Cerkevnikova dramatična vojna novela »Slepec in njegov brat«**. Pesmi so prispevali: **Mile Klopčič, Tone Seliskar,**

Zarko in Aškerc je zastopan z učinkovito »Bajramsko legendo«. Vse pesmi so edinstvene, silnega vtisa in ne vem, kateri bi dal prdnost. Ilustratorje letošnjega koledarja poznamo večino že iz prejšnjih letnikov: **Käthe Kollwitz, George Grosz in Frans Maserel** so umetniki svetovnega slovesa, ki ne ustvarjajo okraskov za salone, temveč služijo s svojo umetnostjo proletarijatu in vzbujajo človeške vesti. **Niko Pirnat je tudi naš dober znanec in nekatere njegove risbe čudovito spominjajo na Georgja Grosza.** Brezdvomno je on naš najboljši karikaturist in risarski satirik. Tudi njegove plastike izražajo izreden talent in silo izraza, o čemur pričča reprodukcija Aškerčeve plastike. Na novo se nam predstavlja v koledarju **Ljubivoj Ravnikar** s simboličnimi diapozitivi k Cankarjevemu »Hlapcu Jernejcu«, ki so nam že znani iz predstav delavskega odra »Svobode« v Ljubljani, Celju, Ptuj in Mariboru. Njegova umetnost je povsem nekaj novega, nekaj, s čemur se lahko pokažemo pred vsem svetom in ki nudi neizčrpne razvojne možnosti. Koledar vsebuje tudi običajen političen razgled po svetu s pomembnejšimi dogodki v raznih državah, pač pa se je pozabilo letos na kazalo vsebine, ki se ga v svrhu hitre orientacije pogreša. Naslovno stran je v modernem stilu okusno opremil arhitekt **Mušič iz Splita.**

Za skromne razmere delavskega gibanja v Sloveniji je koledar tak, kakor je na vsak način velika pridobitev in se lahko meri z marsikakim podobnim delom večjih narodov. Da smo večji in bogatejši, bi si seveda želeli še več. Predvsem naj bi bil koledar odraz, če že ne jugoslovanskega, vsaj slovenskega proletarskega kulturnega ustvarjanja, nekaj vsakoletni almanah naše proletarske književnosti in umetnosti, v katerem naj bi bili po možnosti zastopani vsi, ki se na tem polju udeležujejo. Toda, kar se ni, se še lahko zgodi. Simpatična mi je tudi pobuda **Milice Topalovičeve**, ki jo je zapisala ob priliki izida prvega letnika koledarja, da naj bi se mesto samoslovenskega, samohrvaškega ali samosrbskega delavskega koledarja, zedimile vse delavske kulturne sile v državi k izdaji velikega jugoslovanskega delavskega almanaha, s prispevki proletarskih književnikov iz cele države, v vseh treh narečjih. Seveda bi k temu bilo treba precej priprav in sporazumov, a gospodarska stran takega podjetja bi po mojem gotovo ne bila slaba. Večji stroški bi se gotovo izravnali z najmanj trikratno sedanjjo naklado. Mnogo bi se pa s tem doprineslo k boljšemu medsebojnemu razumevanju in ožjemu sodelovanju. Ostale knjige bi se pri tem še vseeno lahko izdajale samoslovenske. Sicer ho pa čas sam mogoče še vsa ta vprašanja nekoč porinil v ospredje. Do takrat pa vztrajajmo na sedanjji poti, na kateri nam bo gotovo sledilo naše zvesto delavstvo.

(Dalje prihodnjč.)

testom. K temu pa je prišla nova vest, da so miličniki v Taylorvillu (Illinois), kjer že več tednov traja velika rudarska stavka in kjer milica in narodna garda skrajno brutalno postopata s stavkujočimi, pri belem dnevnu, sredi ceste, ustrelili kakor psa slovenskega rudarja Andreja Ganisa samo zato, ker se je kot stavkujoči rudar upal pri belem dnevnu stati na ulici, čeprav popolnoma miren. Tak je 100 odstotni ameriški nacionalizem in taki so nacionalizmi povsod.

Ljubljana.

POMOŽNA AKCIJA ZA BREZPOSELNE V LJUBLJANI, PRAVIJO, ŽE DELUJE. Videli smo, da pobirajo prispevke. Na anketo, kjer se je to sklepalo, je bila povabljen tudi Strokovna komisija. Da sodeluje, je bilo zapisano tudi v vseh meščanskih dnevnikih.

Vendar, Strokovno komisijo dosedaj še niso povabili ali pozvali, da pošlje svoje zastopnike v odbor! — Strokovna komisija odklanja vsako odgovornost, ker ni zastopnika v odboru pomožne akcije.

Strok. komisija za Slovenijo.

Cankarjev večer (III. delavski svetni večer) »Svobode« in »Zarje« je danes, 14. decembra 1932 v dvorani Delavske zbornice v Ljubljani. »Svoboda« in »Zarja« s Cankarjevim večerom proslavita obletnico smrti Ivana Cankarja.

Na sporedu je:

Božo Teply iz Maribora predava o Ivanu Cankarju (1876.—1918.)

Ferdo Delak recitira pesmi Ivana Cankarja »Erotika«:

1. V bogatih kočijah se vozijo...
2. Sultanove sandale,
3. Intermezzo v nebesih in Čulkovskega pesem: Cankarju.

Delavski oder »Svobode« izvaja sliko iz »Podobe iz sanj« v režiji **Ferda Delaka.**

Delavska godba »Zarja« zaigra

dve lepi skladbi: **Borbena koračnica. Dr. Dolinar: »Mlada pota«.**

Tenorist iz opernega gledališča **Dr. Motka zapoje J. Prochaska: Poslednja noč in Niewiodomskega: Dekle z ustmi.**

Konservatoristki Vida Rudolfova in Štefka Korenčanova zapojeja Gerbičeve duete: V noči, Cvetice in Pomladni klic. Pri klavirju kons. B. Gallatia.

Pevski zbor Trnovo-Krakovo zapoje Iv. Ronjgov-Maletič: Istrsko narodno, E. Adamič: Završki fantje, Iv. pl. Zajc: Ruža i slavulj.

Spored je lep in bogat. Posetite ta Cankarjev večer polnoštevilo. Vstopnice so samo 3, 2 in 1 Din.

Potreba ljudske čitalnice v Ljubljani. Venomer čuješ pri nas baharije, češ, mi Slovenci smo zelo kulturni in izobražen narod. To seveda še dolgo ne bo res. Tisti bahači menda res ne vedo, kdo in kaj je to narod. Med tkzv. višjimi sloji najdeš bore malo izobrazbe. Med tkzv. srednjimi sloji največ. Med tkzv. nižjimi sloji pa po navadi nič. Ti sloji pa so si v razmerju 1:100:1000! Kajpak narod tvorijo vsi skupaj. Vsa desetih Slovenec je morda približno izobražen. Kaj je vzrok temu? Nekateri pravijo, da načelo: Drži ljudi v neumnosti in neukosti, pa jih boš vladal in goljufal! Drugi pa spet, da je krivo to, da vsakdo v »učene« šole ne more, ker denarja nima. Tretji spet, da zato, ker so nas dolgo tiščali za vrat tujci in cerkev. Glavni vzrok pa je v resnici: **pomanjkanje denarja.** Tisti, ki nima za kruh, si ne more kupiti časnika in knjig. Zato bi bilo treba ljudem odpreti **prosto pot do izobrazbe.** To izobrazbo bi mogoče v večji meri kot šole dala samoizobrazba po čitalnicah. Čitalnic imamo odločno premalo. V Ljubljani ni nobene po ukinitvi čitalnice v Delavski zbornici. Potrebna pa bi bila velika, spretno urejena **ljudska čitalnica.** — Želeti bi bilo, da odločilni činitelji v tem smislu kaj ukrenejo!

Maribor.

PROSVETNI VEČER »SVOBODE«. Podružnica »Svobode« v Mariboru priredi v sredo, dne 14. t. m. **PROSVETNI VEČER,** ki se bo vršil ob 20. uri v dvorani Delavske zbornice, Sodna ulica 9-II. Na sporedu so: **deklamacije, predavanje s. prof. Stupana o utopističnih socialistih (Owen, Furrier, Saint Simon), nastopi tudi pevski odsek »Svobode«. Delavci, delavke in nameščenci, pridite polnoštevilo.**

Millijonska pravda za mariborske vojašnice. Pred šestimi leti je vložila podružnica Slavenske banke v Mariboru proti državnemu erarju tožbo na plačilo zneska Din 2.500.000 kot odškodnino za poškodbe na znanih kavalerijskih vojašnicah v Mariboru. Slavensko banko je zastopal njen upravni svetnik, odvetnik dr. Franjo Lipold. Razvila se je dolgotrajna pravda, ki je prišla nič manje kakor trikrat v najvišjo instanco in je pravkar končala po šestih letih. Stol sedmorce je namreč sedaj izdal sodbo, glasom katere mora Državni zaklad plačati Slavenski banki za poškodbe pri artelerijskih vojašnicah na podlagi mnenja izvedencev znesek Din 1.250.000 in na stroških v roke zastopnika dr. Lipolda 93.000 Din. — Na ta način bo torej prišla za upnike Slavenske banke v razdelitev lepa vsota, nad 1.000.000 Din. Slavenska banka je namreč še vedno v konkurznem postopanju.

Brezposelni, ki so upravičeni do podpor iz sredstev pomožne akcije, bodo pritegnjeni k delu. Mestni gradbeni urad je te dni že zaposlil nekaj delavcev na cestah. — Vse to je do neke mere prav, zlasti, če bodo brezposelni prišli vsi do zaposlitve. Nikakor pa se ne sme uporabiti zbrana sredstva pomožne akcije ali pa sredstva iz fonda za brezposelne, ki je določen v mestnem proračunu, morda za nabavo materiala, ki se potrebuje za gradnjo cest, kakor se je baje nameravalo storiti.

Borza dela v Mariboru je dobila nekaj kredita za sezonske delavce, in sicer za poročene, ki imajo tri ali več otrok.

Zadet od kapi je minuli pondeljek nenadoma preminul znani mariborski trgovec g. Franc Gulda. Pogreb pokojnika se vrši danes ob 15. uri na mestno pokopališče.

Prihodnji tržni dan, ki bi se moral, kakor običajno, vršiti v soboto, dne 17. t. m., je vsled praznika preložen na petek, dne 16. t. m.

Nočno lekarniško službo ima ta teden lekarna pri Arehu.

Narodno gledališče v Mariboru. Torek: Zemlja smehlaja Ab. C, znižane cene. Sreda: Zaprto.

Vse, kar eabite za pisano, kupujte v trgovini Ljudske tiškatne d. d., Slomškov trg 6

Celje.

Vzgledna zavest celjskih zasebnih nameščencev. Celjski trgovski in ostali zasebni nameščenci se prav marljivo gibljejo v svoji podružnici Zveze privatnih nameščencev Jugoslavije, ki je lahko uprav vzoren vzgled vsem drugim strokovnim organizacijam. V teku zadnjih dveh tednov je priredila ta podružnica dve krasno uspeji predavanji odvetnika dr. Avg. Reimana o delovnem pravu v novem obrtnem zakonu, katero je obiskalo vsakokrat okrog 250 nameščencev in nameščenk. Prostorna dvorana Narodnega doma, kjer sta se predavanji vršili, je bila naravnost nabito polna in se bodo predavanja po Novem letu še nadaljevala. Nameščenci se zavedajo, da jim morejo novi socialni zakoni le tedaj koristiti, če jih bodo dobro poznali ter jih z zaslombo svoje strokovne organizacije mogli tudi uveljavljati. V tem slučaju predstavljajo ti novi zakoni za nameščence res neprecenljivi kapital, posebno v času gospodarske krize in redukcij.

Brivci se bunijo! Celjski brivci so sklenili, da bodo imeli v zimskem času brivnice ob nedeljah zaprte. Pa se je našel najprej en brivec (ali njegova gospa), ki je

Zahtevajte vedno in povsod kruh in pecivo iz Delavske pekarnice v Mariboru. - Telefon števil. 2324.

odprla lokal v nedeljo, nato jih je naslednjo nedeljo bilo odprtih pet. Zdaj so pa zopet sklenili, da bodo imeli odprte vsi. Čudno, da je v Celju toliko kosmatih ljudi, da ne pridejo vsi na vrsto med tednom! Zpomnili si bomo vse te gospode in jih prav pridno posečali, pa ravno ob nedeljah. Naj garajo ob nedeljah od štirih zjutraj do 12. ure ponoči, mi pa pojdimo k njim samo na ta dan. Brivskim pomočnikom pa želimo, da se jim nedeljsko delo plača po zakonu o zaščiti delavcev s 100 odstotno doklado!

Trbovlje.

Zahtevamo temeljito remeduro. Na dnevnem kopu so zadnji čas uvedli nove obratovalne metode. Na vseh koncih in krajih se gleda, kako preskrbeti čim več profita, neoziraje se na predpise rud. policijskega reda. Tako je v zadnjem času pri vaku, ki prevažajo premog in drugi material, bil reducirani zavirač, tako, da vozi vlak sam motorovodja. Ako bo šlo tako naprej, bomo morda še doživeli, da bodo vlaki vozili brez vsakega osobja, kar bi bilo delničarjem TPD menda najbolj všeč. Na zapadnem okrožju, na križišču v jami, je vsled štednje tudi odpravljen čuvaj in se je vsled tega že večkrat dogodilo, da je trčil vlak z rudarji, ki se vozijo v jamo, da so se vozički kar postavili po koncu. Le srečnemu slučaju je pripisati, da ni bilo človeških žrtev. Dolžnost rudarskega glavarstva kot nadzorne oblasti je, da vsaj dvakrat letno pregleda vse rudniške naprave in izda ukrepe, da se tako, kakor se danes v rudniku dela, delati ne sme. Mnenja smo, da je zakon za vse enak in vsled tega tudi za TPD. — Pretekli teden je bilo na dnevnem kopu »Neža« sprejetih 12 novih delavcev, kar nas seveda veseli, samo način sprejemanja v službo se nam zdi malo čuden. Delavski zaupniki so pri vseh obratovodstvih, kakor tudi pri ravnateljstvu priporočali, da se naj pri sprejemanju delavcev v prvi vrsti ozira na brezposelne družinske očete. To se jim je tudi obljubilo. Kakor pa sedaj izvemo, se ta obljuba ni izpolnila, ampak so bili sprejeti popolnoma drugi, med njimi še celo taki, ki so imeli službo in so isto morali zapustiti, da so lahko pri rudniku sprejeli delo. Dva sta celo žrebala, kateri bo sprejet. Gotovo je, da so danes časi resni, zato se nam dozdeva, da se ne spodobi igračkanje z delavci. Star pregovor pravi: vrč hodi toliko časa po vodo, da se ubije!

Predavanja o pomoči pri nesrečah. Splošna želja delavstva je, da bi se večkrat obdržala predavanja, ki naj bi delavstvu pojasnila, kako je ravnati pri rudniških nesrečah. Slučaj hrastniške nesreče je pokazal veliko potrebo in tudi nič manjše zanimanje od strani rudarjev za taka predavanja. Želimo v interesu našega delavstva, da se priredi nekaj takih predavanj, h katerim se naj pritegne naše najboljše strokovnjake.

V kratkem prične smučarski odsek »Svobode« s svojim delovanjem. Ze danes opozarjamo našo mladino na tozadevne razglase na društveni tabli »Svobode«. Ravnotako opozarjamo one, ki imajo veselje do šaha, da se prijavijo v društveni pisarni v Del. domu.

Širite naš list!

Dr. Avg. Reisman:

Delovno pravo.

IV. Trgovsko in ostalo višje pomožno osobje.

1.

Ugodnejše določbe za nameščence.

Službeno razmerje trgovskih in ostalih zasebnih nameščencev, za katere je poprej veljal poseben zakon o trgovskih nameščencih iz leta 1910, je sedaj urejeno v zakonu o obratih. Tudi za to osobje veljajo predvsem splošna določila delovnega prava v obratnem zakonu, ki smo jih doslej navajali glede pomožnega osobja v obratih in drugih podjetjih. Poleg teh splošnih, skupnih določil za pomožne delavce in nameščence pa določa obratni zakon v §§ 324 do 338 še posebne ugodnosti za trgovsko in ostalo višje pomožno osobje.

Ob priliki, zlasti, ko bomo že imeli iz najvažnejših vprašanj tega dela delovnega prava principijelne odločbe naših sodišč, bo treba izdati posebno knjigo, komentar o delovnem pravu nameščencev. Začasno objavljamo za praktično potrebo iz §§ 324 do 338 o. z. le najaktualnejše določbe.

2.

Kdo so trgovski in ostali višji nameščenci?

Ugodnejših določil delovnega prava v obratnem zakonu v službenem razmerju so deležni:

a) Pomožno osobje, ki je zaposleno v trgovskih obratih z opravljanjem pretežno trgovskih ali višjih netrговinskih poslov;

b) osobje, ki je zaposleno v trgovskih obratih s pisarniškim posli in

c) mu je v obeli slučajih ta redna zaposlitev glavni poklic;

d) pomožno osobje, ki je zaposleno z opravljanjem takih služb v ostalih obratih, spadajočih pod obratni zakon in mu je ta zaposlitev glavni poklic.

Če pa imajo taki uslužbenci, ki jih bomo tukaj imenovali s skupnim imenom »Nameščenci«, pogojene ugodnejše določbe, veljajo iste.

3.

Bolezen in plača nameščenca v službi.

Nameščenec, ki je po nastopu službe radi bolezni ali nezgode zadržan opravljati službo, obdrži plačo za 6 tednov, po nepretrganih 5. letih službe za 8 tednov, po 15. letih za 10 tednov in po 25. letih za 12 tednov. Prokuristi in pooblaščenca pa imajo v takem slučaju vedno celo pravico do 12 tednov plače. V slučaju ponovnega obolenja ali zadržka po 6 mesecih se ti prejemki znižajo na polovico.

Nameščenec obdrži plačo tudi tedaj, če za kratek čas radi drugih tehtnih vzrokov ni mogel izvršiti službe in tega ni sam zakrivil, n. pr. ob smrti sorodnikov in podobno.

4.

Ženske-nameščence ob porodu.

Nameščence obdrže prejemke 6 tednov po porodu in se v tem času ne smejo zaposlovati. Če nameščenska v tem času zbolí,

teče gori navedeni rok za plačilo zasluzka v bolezni od dne poroda naprej.

Nameščenci pa tudi 6 tednov pred porodom ni treba izvršiti službe, a v tem času zgubi službene prejemke. Po porodu sme nameščenska, če otroka sama doji, v ta namen delo prekiniti 2 krat dnevno po pol ure.

5.

Odpoved nameščencu v bolezni.

V tem vprašanju velja med nameščenci vedno zmotno naziranje, da se nameščencu v bolezenskem stanju ne sme odpovedati službe. Zakon pa le določa v § 327 o. z., da se nameščenska zaradi bolezni ne sme odpustiti. Bolezen torej ni zakoniti razlog odpusta. Pač pa sme službodajalec nameščencu z zakonitim rokom službo odpovedati v času bolezni. Mora pa seve nameščencu vkljub temu plačati navedene zakonite roke v bolezni, ne glede na konec službe v zakonitem odpovednem roku.

6.

Vpogled v poslovne knjige.

Nameščenec, ki ima pogojeno plačo z udeležbo pri dobičku poslov, sme pri preizkušnji letnega obračuna zahtevati vpogled v poslovne knjige in se pri tem lahko poslužuje zapriseženega izvedenca.

7.

Dopust nameščenca.

Nameščenec, ki je služil pri istem podjetju nepretrgoma 6 mesecev, mora dobiti med letom neprekinjen dopust vsaj 10 dni, po 5 letih službe 2 tedna, po 10 letih 3 tedne, po 15 letih 4 tedne, po 25 letih 5 tednov. Če niso v podjetju več kot 3 nameščenci, se lahko dopust deli v približno dva enaka dela. Izkoristiti se mora med letom. Dopust je plačan. Če obstoja plača tudi iz hrane, mora dobiti nameščenec ob nastopu dopusta vrednost te hrane v denarju. Bolezni ni mogoče všteti v dopust. Če je bil nameščenec radi tehtnih vzrokov odpuščjen, ali je službo sam odpovedal, zgubi pravico dopusta.

Za neizrabljen dopust je mogoče zahtevati plačilo po dosedanji judikaturi le tedaj, če je nameščenec istega zahteval, pa ga ni dobil in se je službodajalec vsled tega z nameščencem delom neupravičeno obogatil.

8.

Služba za poskušajo in prehodno potrebo.

Za poskušajo se smejo sprejemati nameščenci v službo največ za mesec dni. V tem času se lahko služba od obeh strani vsak čas, torej brez odpovedi, razreši.

Služba, dogovorjena samo za čas prehodne potrebe, pa se lahko v prvem mesecu razveže z enotedenskim odpovednim rokom.

(Dalje prihodnjič.)

Šoštanj.

Delavsko pevsko društvo »Cankar« naznanja vsem rednim in podpornim članom, da se vrši njegov ustanovni občni zbor v sredo, dne 14. dec. 1932 ob 8. uri zvečer v Zadržnem domu. Sodrugi, začeli smo in kar smo začeli, mora roditi sadove, led smo prebili kljub velikanskim zgačarjem! Od strani naših nasprotnikov nismo pričakovali nič drugega, da so rovali in bodo proti nam, je jasno, ali mi smo neustrašivi borci, ne bojimo se klečeplazništva in prilizovanja. Odklenkalo bo vam za vedno. Vam, kateri imate korajžo za petje, pa kličemo: V naših vrstah je še prostora. Vsako sredo zvečer imamo pevske vaje, pridite in pripeljite vse pevce v našo sredo. Skupno s »Svobodo« se pripravljamo na II. Del. prosv. večer. Nastopiti nas mora več kakor zadnjič. Pokazimo, da smo za izobrazbo vkljub onim, ki podirajo naše res kulturne organizacije. — Družnost!

Jesenice.

Zakaj tako skrivati? V zadnjem času se je vršilo, kakor smo naše čitatelje vedno točno poučili, v »Delavskem domu« na Savi precej javnih zborovanj jeseniškega delavstva, ki so razpravljala o odpovedi kolektivne pogodbe ter o borbi za povišanje mezd jeseniškega organiziranega delavstva. Sem in tja je poročal o teh javnih zborovanjih tudi »Slovenec«. Vendar smo opazili, da

je kar dosledno skrival oz. zamočlal dom, kjer se je zborovanje vršilo. Včasih je napisal »na Cankarjevi cesti št. 3«, včasih pa sploh nič, in je tako skušal zakriti, da se delavstvo zbira v marksističnem »Delavskem domu« na Savi. Ne vemo ali ga naš »Delavski dom« bode tako v oči, ali pa hoče napraviti med svojimi čitatelji vtis, da se je vršilo to pri njega pristaših. Nekaj neodkritosti je za tem vsekakor. Nam pa — kljub temu, da nas imenuje »Slovenec« čestito brezverce, brez moralne ljudi in podobno — take stvari niso mar in smo, kadar smo o tem poročali, še vedno odkrito imenovali Krekov dom. Gospoda! Ali naj se ponovi spet očitek, ki Vam je bil na spomlad v Vašem lastnem domu od našega govornika tako neljub?

Posnemajte! S. Demšar Ivan iz Jesenic je daroval za tiskovni sklad Din 20.— Iskrena hvala.

Trajanje krize.

Ameriški list »The Annals« objavlja pregled trajanja dosedanjih gospodarskih kriz v Ameriki v polstoletju.

Kriza 1884—1885 je trajala 3 mesece,

1893—1898 67 mesecev,

1907 19 mesecev,

1914 22 mesecev,

1921 23 mesecev,

1929—1931 22 mesecev,

do konca avgusta 1932 — traja še vedno.

Vprašuje se, kdaj bo konec krize. Današnja kriza je precej druge svetovne naravi, ima napake sistema gospodarstva, zato nihče ne more točno odgovoriti, kdaj bo konec krize.

Sport.

Igrišče mariborske »Svobode« se uredi. Pomožna akcija, ki bo tudi letos v Mariboru dobro uspela, je sklenila med drugim, z brezposelnimi delavci in s svojim orodjem urediti igrišče »Svobode« v Magdalenskem predmestju. To igrišče je bilo že 10 let v najemu »Svobode«. Nikoli pa ni bilo sredstev, da se uredi. Ob prizadevanju delavskih zastopnikov v občinskem svetu in ob vsega spoštovanja vrednem razumevanju občinske uprave, je bilo slednjič le sklenjeno, da se to igrišče splanira. Spomladi bo klub skušal napraviti ograjo in bodo fantje že takoj lahko tam vadili nogomet in lahko atletiko.

Manjka treninga. V nedeljo je igrala naša »Svoboda« s prvorazrednim moštvom »Železničar« trening tekmo. Prvi polčas je igrala 1:1 neodločeno, drugi polčas je pa fante vztrajnost zapustila, pa so jim nabili 7 golov, 3 gole pa so si kar sami nastrelili. Znamenje, da znajo, a ne zmorejo, ker ne vzdrže tempa močnih moštev. Preveč so igrali z rezervami. Sedaj, ko bo lastno igrišče urejeno, bo trening strog in obvezen, pa bo vse šlo.

zastoj

Vsi letni naročniki dobe 14 karatno originalno ameriškansko

zlato nalivno pero

ali pa Kürschnerjev ročni leksikon, (900 strani, 32 tabel) ali eno prvovrstno radijsko cev.

Zahtevajte takoj brezplačno na ogled »Radio« welt«. Naroča se Administration der »Radio« welt« Wien I, Pestalozziggasse Nr. 6, ki prinaša obširne radioprograme, interesantne slike in ima lepo urejene poučne tehnične članke.

Usnjate rokavice v veliki izbiri

tu in inozemske nogavice po nizkih cenah.

Trgovina z rokavicami in stezniki.

Marija Sieber,

Marlbor, Glavni trg 14, preje Gosposka 9.

Nalagajte svoje prihranke

v Štajerski hranilnici in posojilnici
v Mariboru, Slomškov trg števil. 6.

Vloge obravnavamo po 6 1/2%

proti trimesečni odpovedi.